

ترجمه خطبه غدیر خم

<"xml encoding="UTF-8?">

ترجمه خطبه غدیر خم

حمد و ثنای الهی ستایش خداوندی را که در یگانگی، والا و در بی همتایی، نزدیک و در اقتدار شکوهمند، و در ارکان خود بسی بزرگ است. دانشش بر همه چیز احاطه دارد و حال آنکه او در مقام خوش است و آفریدگان، همگی مقهور قدرت اویند. بزرگی که پیوسته بوده و ستوده ای که همیشه خواهد بود. پدید آورنده آسمانهای بلند و گستراننده گستره شده ها و فرمانروای مطلق زمینها و آسمانهاست و بیاندازه پاک و بینهایت پاکیزه است. پروردگار فرشتگان و روح القدس و نسبت به هر آنچه آفریده، فزونبخش است و چه ساخته و پرداخته، غرقه عطا و فضل اویند. هر دیده ای را میبیند، و هیچ دیده ای را توان دیدار او نیست. بزرگوار و بردبار و بخشنده ایست که رحمتش همه چیز را فرا گرفته و منعمی است که بر همه مخلوقات منت دارد.

در اجرای کیفر مجرمان شتاب نمیکند و به عذابی که در خور آنند تعجیل نمی نمایند. به اسرار نهان و به سویداء سینه ها آگاه است و هیچ رازی از او پوشیده نیست و هیچ امر پنهانی او را به اشتباه نمیافکند. بر همه اشیاء، محیط و بر همه چیز، چیره و بر هر نیرویی غالب و بر هر کاری تواناست. نیست مانندی برایش و حال آن که او پدید آورنده همه موجودات است از نیستی. جاودانی که به عدل، پایدار است و خدایی جز او نیست. سرافراز و حکیم و والاتر از آنکه به دیدهها مشهود گردد و لیکن او هر دیدهای را در مییابد و بر هر چیز دقیق و آگاه است.

به دیده هیچ بیننده در نیامده تا وصفش ممکن شود و احدی را از چگونگی پیدا و پنهانش آگاهی نیست مگر به همان مقدار که خود (عزوجل) از خویشتن خبر داده است.

و گواهی میدهم: او خدایی است که هستی، آکنده قداست اوست و آغاز بی آغاز و انجام بی فرجام (همه هستی) به نور او احاطه شده است.

فرمانش بی مشورت مستشاری جاری و نافذ است و قضا و تقدیرش بی مدد همکاری، بر کائنات حکومت دارد و در تدبیر امر خلقتش، هیچ نقص و بی نظمی نیست.

موجودات را بی آنکه نمونه ای از پیش داشته باشد، ابتکار و خلقت فرمود و بدون کمک هیچ یآوری آنها را بیافرید و در این هنگامه نه او را رنجی و نه نیازی به چاره سازی بود. به ایجاد خلق اراده نموده پس خلق، خلعت هستی یافتند و (به نور وجودش) آشکار شدند. پس اوست خدایی که معبودی جز او نیست، آن (خدایی) که به صنع خود، اتقان و استواری داد و در مصنوع خود، حسن و زیبایی نهاد. دادگریست که هرگز ستم نکند و بزرگواریست که کلیه امور به او باز میگردد.

و گواهی میدهم اوست که هستی در برابر قدرتش فروتن و در مقابل هیبتش سر افکنده و تسلیم است.

اوست سلطان سلاطین و مالک همه ملکه‌ها و گرداننده افلاک و فرمانروای مهر و ماه که هر یک تا زمانی مقدر در کار گردشند. اوست که چادر شب بر رخسار روز کشد و شب را در نور روز فراگیر کند که هر یک شتابان در جستجوی یکدیگرند. اوست شکننده ستمکاران و زورگویان و نابود کننده شیاطین پست و پلید.

نه او را ضدی است و نه شریکی. یکتای بی نیاز است. نه کسی زاده اوست و نه او زاده کسی و نه احدی هم‌تا و مانند وی است معبودی یکتا و پروردگاری ارجمند است هر چه خواهد کند و اراده‌اش بر جهان فرمانرواست. او بر هر چیز و به شمار همه چیز آگاه است. مرگ و زندگی، نیازمندی و بی نیازی به اراده او و خنده و گریه و منع و عطا به خواست اوست.

ملک و سلطنت، از آن او و ثنا و ستایش، ویژه او و خیر و نیکی به خواست اوست و اوست که بر هر کاری تواناست. شب را در روز، و روز را در شب فرو میبرد و خدایی جز او نیست. خدایی بس ارجمند و بسی بخشاینده. به خواهش بندگان، پاسخ میدهد و صاحب بخشش و عطای بزرگ است. به شمار نفس جانداران آگاه و پروردگار پری و آدمی است.

کاری بر او دشوار نیست و ناله فریاد خواهان او را به کاری وادار و ناگزیر نمیسازد به ستوه نیاورد او را اصرار اصرار کنندگان. نگهبان نیکان و توفیق بخش رستگان و سرور جهانیان است و آفریدگان را سزد که به هر حال، در خوشی و سختی و در شدت و راحت سپاس او گویند و ستایش او کنند.

و اینک من، در هر دشواری و راحت و در هر سختی و سستی ستایشگر اویم و به او و فرشتگان و فرستادگان و کتب آسمانیش، ایمان دارم.

فرمانش را به جان شنوده و فرمان بردارم و در هر کار که او را خشنود و راضی سازد، شتابنده‌ام. به قضا و حکمش سر تسلیم دارم و به اطاعت فرمانهایش مشتاق و از عقوبت و مجازاتش سخت در هراسم که اوست خداوندی که از حیلهاش، ایمن نتوان نشست با آنکه از ستمش جای هیچ بیم و نگرانی نیست. اعتراف میکنم که بنده اویم و گواهی میدهم که او پرورنده و پروردگار من است و آنچه را که به من وحی فرموده، به مردم ابلاغ خواهم کرد. مبادا که به سبب مسامحه در انجام وظیفه تبلیغ، کوبه عذاب حق بر من فرود آید، عذابی که هیچ قدرتی را توانایی دفع آن نباشد که چه بزرگ است نیرنگ او.

فرمان الهی نیست معبودی جز او که دستورم داده و اعلام کرده که: و هم او - تبارک و تعالی - حفظ و نگهداری مرا در برابر مخالفان تعهد و تضمین کرده و او مرا کفایت کننده‌های بزرگوار است. و اینک این است آن پیام که بر من نازل فرموده: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ (فِي عَلِيٍّ) وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَكَ وَاللَّهُ يَعِصْمُكَ مِنَ النَّاسِ». ای مردم! من در ابلاغ آنچه که بر حق بر من فرو فرستاده است، کوتاهی نکردهام و هم اکنون سبب نزول آن آیه را برایتان باز خواهم گفت: فرشته وحی خدا - جبرئیل u - سه بار بر من فرود آمده و از سوی حق تعالی، پروردگارم، فرمان داد تا در این مکان به پا خیزم و سپید و سیاه مردم را رسماً آگاهی دهم، که علی بن ابیطالب، برادر و وصی و جانشین من و امام پس از من است که نسبتش به من، همان نسبت است که هارون به موسی داشت، با این تفاوت که رسالت به من خاتمه یافته است و بعد از خداوند و رسولش، علی، ولیّ و صاحب اختیار شماس است و پیش از این هم خداوند در این مورد آیهای دیگر از قرآن را نازل فرموده:

«إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ»

علی بن ابیطالب، همان کسی است که نماز به پای داشت و در حال رکوع، به نیازمند، صدقه داده است و او در هر حالی رضای خدا را میجوید.

از جبرئیل u خواستم که از خداوند متعال معافیت مرا از تبلیغ این مأموریت تقاضا کند؛ ای مردم چون میدانستم که در میان مردم پرهیزگاران، اندک و منافقان، بسیاریند و از مفسده جویی گنه آلودگان و نیرنگ بازی آنان که دین اسلام را به تمسخر و استهزاء گرفته‌اند، آگاهی داشتم؛ همانها که خداوند، در قرآن کریم، وصفشان کرده است: «يَقُولُونَ بِالسِّنِّتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَ يَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَ هُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ» هنوز آن آزارها که این گروه بارها بر من روا داشتند، از خاطر نبردهام، تا آنجا که به دلیل ملازمت و مصاحبت فراوان علی با من و توجهی که به او داشتم، به عیب جویی من برخاستند و مرا زود باور که هر چه میشوند، بیان‌دیشه میپذیرد، خواندند تا آنکه خداوند عزوجلّ، این آیه را نازل فرمود:

«وَ مِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَ يَقُولُونَ هُوَ أَذُنٌ قُلْ أَدُنُّ خَيْرٌ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ يُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ»

من هم اکنون میتوانم یک یک از این گروه را به نام و نشان، معرفی کنم؛ لیکن به خدا سوگند که من در مورد این افراد بزرگوارانه رفتار کرده و میکنم.

ولی اینها همه خدای را از من راضی نمیسازد مگر آنکه وظیفه خود را در مورد مأموریتی که از آیه شریفه «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ ...» یافته‌ام، به انجام برسانم.

«حال که چنین است پس»

اعلام رسمی ولایت ای مردم! بدانید که خداوند، علی بن ابیطالب را ولیّ و صاحب اختیار شما معین فرموده و او را امام و پیشوای واجبالاطاعه قرار داده است و فرمانش را بر همه مهاجران و انصار و پیروان ایمانی ایشان و بر هر بیابانی و شهری و بر هر عجم و عربی و هر بنده و آزاده‌ای و بر هر صغیر و کبیری و بر هر سیاه و سپیدی و بر هر خداشناس مؤحدی، فرض و واجب فرموده و اوامر او را مطاع و بر همه کس نافذ و لازمالاجرا مقرر فرموده است. هر کس با علی (علیه السلام) به مخالفت برخیزد، ملعون است و هر کس که از او پیروی نماید، مشمول عنایت و رحمت حق خواهد بود.

مؤمن کسی است که به علی (علیه السلام) ایمان آورد و او را تصدیق کند. مغفرت و رحمت خداوند شامل او و کسانی است که سخن او را بشنوند و نسبت به فرمان او مطیع و تسلیم باشند.

ای مردم! این آخرین بار است که مرا در این موقعیت، دیدار میکنید، پس گوش فرا دارید و به سخنانم دل سپارید و دستور پروردگارتان را فرمان برید.

خداوند عزوجل، پروردگار و ولی و صاحب اختیار و خداوندگار شماست و گذشته از او و پیامبرش - محمد (صلی الله علیه وآله) - همین من که اکنون به پا خاسته و با شما سخن میگویم سپس بعد از من علی (علیه السلام) به امر خدا بر شما سمت ولایت و صاحب اختیاری دارد و پس از او امامت و پیشوایی تا روز واپسین و تا آن هنگام که خدا و پیامبرش را دیدار خواهید کرد، در ذریه و نسل من که از پشت علی (علیه السلام) هستند، قرار خواهد داشت.

جز آنچه خداوند، حلال کرده، حلال نیست و جز آنچه خداوند حرام فرموده حرام نیست و پروردگار، هر حلال و حرامی را به من معرفی کرده است و من نیز تمام آنچه خداوند از کتاب خود و حلال و حرامش، تعلیم نموده است، به علی (علیه السلام) آموخته ام.

ای مردم! دانشی نیست که خداوند به من تعلیم نکرده باشد، و من نیز هر چه که تعلیم گرفته ام به علی (علیه السلام)، این امام پرهیزگاران و پارسایان آموخته‌ام و دیگر دانشی نیست مگر آنکه به علی (علیه السلام) تعلیم کرده‌ام و اوست امام و راهنمای آشکار.

ای مردم! مبدا که نسبت به او راه ضلالت و گمراهی سپرید و مبدا که از او روی برتابید و مبدا که از ولایت و سرپرستی او و از اوامر و فرمانهایش به تکبر، سر باز زنید. اوست که هادی به حق و نابود کننده باطل است و از نا پسندیده‌ها بازتان میدارد. اوست که در راه خدا از سرزنش هیچ کس، پروا نمیکند و اوست نخستین کسی که به خدا و پیامبرش ایمان آورد و جان خویش را فدای رسول الله کرد، در آن هنگامها که هیچ کس در کنار پیامبر باقی نماند، همچنان از او حمایت کرده و تنها رها ننمود و هم او بود که در آن روزگار که کسی را اندیشه پرستش و اطاعت خدا نبود، در کنار پیامبر، پروردگار خود را پرستش و عبادت میکرد.

ای مردم! علی را برتر و والاتر از هر کس بدانید که خدایش از همه، والاتر و برتر دانسته است! و به ولایت او تمکین کنید که خدایش به ولایت بر شما منصوب فرموده است.

ای مردم! علی (علیه السلام)، امام و پیشوا از جانب حق تعالی است و خداوند توبه منکران ولایت او را هرگز نخواهد پذیرفت و هرگز آنان را مشمول عنایت و مغفرت خویش، قرار نخواهد داد و خداوند، بر خود حتم و لازم فرموده که با آن کسان که از فرمان علی (علیه السلام) سر بیچند، چنین رفتار کند و پیوسته تا جهان، باقی و روزگار، در کار است، ایشان را در شکنجه و عذابی سخت و توان فرسا معذب دارد.

پس مبدا که از فرمانش معصیت کنید که به آتشی گرفتار خواهید شد که آدمی و سنگ، هیزم آند و برای کافران فراهم گردیده است.

ای مردم! همه پیامبران پیشین و رسولان نخستین، مردم را به آمدن من بشارت داده‌اند. من، خاتم پیامبران و رسولان خدایم و بر همه خلق آسمانها و زمینها حجت و برهانم، هر کس در این امر، تردید کند، همچون کفار جاهلیت نخستین است و هر کس در سخنی از سخنان من شک نماید، در حقیقت، به تمام سخنان من شک کرده است و چنین کس، مستحق بلا و مستوجب آتش خواهد بود.

ای مردم! خداوند متعال با این فضیلتها که بر من، مرحمت فرموده، بر من منت نهاده و احسان کرده است (آری) خدایی جز او نیست و تا جهان، برقرار و روزگار پایدار است در هر حال ستایش و سپاس من، ویژه اوست. ای مردم! علی (علیه السلام) را برتر از همه بدانید که گذشته از من، از هر مرد و زنی، برتر و والاتر است. (بدانید)

که خداوند، به خاطر ماست که به جهانیان، روزی می‌دهد و آفرینش بر پای و برقرار است؛ هر آن کس که این سخن مرا انکار کند، ملعون و ملعون و مغضوب و مغضوب درگاه حق است.

هان. آگاه باشید که این سخنان را، به یقین، جبرئیل از سوی حق تعالی به من خبر داده و گفته است که: «هر کس با علی (علیه السلام) به عداوت و دشمنی بر خیزد و ولایت و محبت او را در دل نگیرد، لعنت و خشم مرا نسبت به خود، فراهم کرده است»؛ پس هر کس باید که در کار خود بنگرد که برای فردای خود، چه آماده نموده است؛ پس باید که از مخالفت با علی (علیه السلام) سخت بر حذر باشید و مبدا که پس از ثابت قدمی، پایتان بلغزد که خداوند به هر چه کنید، آگاه است.

ای مردم! علی (علیه السلام) همان کس است که خدا در کتاب مجید خود، به عنوان «جنب الله» از او یاد کرده و از زبان مبتلایان به دوزخ، فرموده است: «**يَا حَسْرَتَا عَلِيٌّ مَا فَرَطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ**» ای مردم! در قرآن به تدبیر و تفکر، نظر کنید و در درک و فهم آیات آن بکوشید، و به محکمت آن توجه کنید و از متشابهاتش، پیروی می‌نمایید.

به خدا سوگند، غیر از این مرد که هم اکنون دست او را گرفته و او را بر کشیده‌ام هرگز دیگری نیست که بتواند دستورات قرآن را برای شما روشن کند و تفسیر آیات آن را بیان نماید، همین مردی که اکنون بازوی او را گرفته‌ام و به شما اعلام می‌کنم که:

هر کس را من مولا و سرپرست و صاحب اختیارم، علی (علیه السلام) مولا و سرپرست و صاحب اختیار اوست؛ این مرد، علی بن ابیطالب است، برادر و وصی من است، که فرمان دوستی و ولایت او از جانب حق متعال بر من نازل گردیده است.

ای مردم! علی (علیه السلام) و آن پاکان از فرزندانم، ثقل اصغرند و قرآن، ثقل اکبر است، که هر یک، از دیگری خبر می‌دهد و هر کدام، دیگری را تأیید و تصدیق می‌کند؛ میان این دو ثقل و این دو امر گرانقدر، جدایی نخواهند بود تا آنکه، قیامت در کنار حوض، به من برسند. ایشان امنای حق در میان خلق و فرمانروایان او بر روی زمینند. به هوش باشید که من، آنچه لازم بود، گفتم. به هوش باشید که مطلب و مقصود را ابلاغ کردم و به گوش شما رساندم. توضیح دادم که این امر، به دستور خداوند بود و من نیز از سوی او (عزوجل) به شما ابلاغ نمودم. به هوش باشید که عنوان (امیرالمؤمنین) بر کسی جز برادر من روا نیست و این سمت و مقام و فرمانروایی بر مسلمانان، پس از من، برای هیچ کس جز وی مجاز و حلال نیست.

معرفی علی بن ابیطالب (علیه السلام) (رسول خدا (صلی الله علیه وآله) در این هنگام، بازوی علی (علیه السلام) بگرفت و او را بالا برده و به مردم نشان داد، تا آنجا که پاهای وی، محاذی زانوی پیامبر (صلی الله علیه وآله) میرسید و پس از آن، به سخن ادامه داد):

ای مردم! این علی (علیه السلام)، برادر و وصی من و مخزن علم و خلیفه و جانشین من است بر امت. علی (علیه السلام) مفسر قرآن، کتاب خداست اوست که مردم را به حق دعوت میکند و اوست که به هرچه موجب رضا و خوشنودی خداست، عمل کننده است.

اوست که دشمنان حق، در پیکار و ستیز و به فرمانبرداری و اطاعت از خدا، سخت کوش و باز دارنده مردمان از معاصی و نا فرمانی‌هاست. اوست خلیفه و جانشین رسول خدا، اوست امیر مؤمنان و پیشوا و هادی خلق خدا. اوست که به امر خدا قاتل «ناکثین» و «قاسطین» و «مارقین» است.

(ای مردم!) آنچه می‌گویم به فرمان پروردگارم می‌گویم و این خواست و دستور حق است که هیچ سخنی از او، به

دست من تغییر و تبدیل نپذیرد؛ حال میگویم: خداوندا! هرکس که علی(علیه السلام) دوست میدارد، دوست بدار و هر کس که با وی دشمن است، دشمن دار. خداوندا! هر کس که علی (علیه السلام) انکار کند، لعنت کن و آن کس که پذیرای حق او نباشد، به خشم و غضب خود، گرفتار ساز. خداوندا! اگر اکنون، علی(علیه السلام)، ولی تو را به خلافت و جانشینی خود معین کردم و امری که موجب اگمال دین و اتمام نعمت تو بر این مردم است، بیان کردم، همه و همه به فرمان تو بود اینک تو پسندیده‌ای برای ایشان و فرمودی: «وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ»

خداوندا! تو را گواه میگیرم و کافیت گواهی تو که من به وظایف تبلیغ و رسالت خود عمل کردم. اهمیت مسئله امامت ای مردم! خداوند عزوجل، کمال دین شما را در امامت و پیشوایی علی (علیه السلام) قرار داده است؛ پس هر کس که از او و جانشینان او از فرزندان من که از صلب اویند تا واپسین روز جهان پیروی و اطاعت نکند، به حبط و نابودی اعمال گرفتار گردیده و در آتش دوزخ، جاودانه، معذب خواهد بود، نه دیگر عذابش تخفیف یابد و نه مهلت و فرصت نجاتی به او داده شود.

ای مردم! این علی(علیه السلام) است که مرا بیش از هر کس یاری کرده و از همه بر من سزاوارتر است. از تمام مردم به من نزدیکتر و از همه کس، نزد من محبوبتر و گرامیتر است. خداوند عزوجل و من از او راضی و خوشنودیم. آیهای در قرآن مشعر به رضایت حق از بندگان، نازل نشده مگر آن که در شأن علی (علیه السلام) است و هر جا که خداوند مؤمنین را مخاطب قرار داده، در درجه نخست، نظر به او داشته است. آیه مدحی نیست مگر آنکه در مورد اوست و بهشتی که در سوره «هل أتی علی الانسان» یاد شده، برای اوست، و در نزول آن دیگری جز او منظور نشده و دیگری جز او مدح و ستایش نشده و دیگری جز او مدح و ستایش نشده است.

ای مردم! علی(علیه السلام)، ناصر دین خدا و حامی پیامبر خداست، اوست پارسای پرهیزگار و طیب و طاهر و رهنما و ره یافته.

پیامبرتان، بهترین پیامبر و وصی او بهترین وصی و پسرانش بهترین اوصیاءاند.

ای مردم! ذریه و نسل هر پیامبری از صلب خود اویند اما ذریه و نسل من از صلب علی (علیه السلام) هستند. خطر انحراف و کار شکنی ای مردم! شیطان به حسادت، آدم را از بهشت بیرون کرد، پس مبدا که نسبت به علی حسد ورزید که اعمالتان یکسره باطل شود و به لغزش و انحراف درافتید؛ که آدم صفوت الله تنها به سبب یک معصیت، به زمین فرو افتاد؛ پس بر شماست که مراقب احوال خویشتن باشید. شما که در میانتان، دشمن خدا نیز هست.

(ای مردم!) جز شقی واژگون بخت کسی با علی ا کینه نمیورزد و جز پارسای پرهیزگار، مهر علی (علیه السلام) در دل نمیگیرد و جز اهل ایمان و مخلصان بی ریا به علی (علیه السلام) ایمان نخواهند آورد و به خدا سوگند سوره «وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ...» در شأن علی (علیه السلام) نازل شده است.

ای مردم! خدا را گواه میگیرم که در انجام وظایف رسالت فروگذار نکردم و بر پیامبر، جز ابلاغ فرمان حق، وظیفه ای دیگر نیست.

ای مردم! نسبت به خداوند آنچنان که شایسته است پرهیزگار باشید مبدا که جزء مسلمانی دیده از جهان فرو بندید.

ای مردم! به خدا و پیامبرش باور آرید و به نوری که با او نازل شده ایمان آورید، پیش از آنکه خشم خدای شما را

فرو گیرد و به مجازات، رخسارتان به عقب باز گردانده شود.

ای مردم! این نور از جانب حق تعالی در من سرشته شده و بعد از آن در طینت علی(علیه السلام) و سپس در نسل او قرار داده شده تا آنگاه که نوبت به امام قائم، مهدی(عج) رسد و اوست که سرانجام، حق خدا و حقوق ما را از خواهد ستاند؛ که خداوند عزوجل ما را بر تمام مقصران و دشمنان و مخالفان و خائنان و معصیت کاران و ستمگران حجت قرار داده است.

ای مردم! به شما اعلام خطر میکنم، به هوش باشید که من فرستاده خدا به سوی شمایم و پیش از من رسولانی آمده و رفته‌اند، آیا اگر من نیز از جهان بروم و یا کشته شوم، به راه پیشینیان خود، باز میگردید؟! ولی هر آنکس که به عقب باز گردد و به جاهلیت اسلاف خود روی کند، زبانی به خداوند نخواهد رساند، اما پروردگار، سپاسگذاران را پاداش نیکو مرحمت خواهد کرد ای مردم! بدانید که علی(علیه السلام) همان کسی است که متّصف و موصوف به سپاسگذاری و شکیبایی است و پس از او فرزندان من که از صلب اویند، به این صفات مزین و ممتازند. ای مردم! مسلمانی خود را بر خداوند منت نهید، که موجب خشم و غضب پروردگار بر شما گردد و عذابی از سوی او به شما رسد، زیرا که حق در کمین است.

ای مردم! چیزی نمیگذرد که پس از من امامان و سردمدارانی پدید آیند که خلق را به آتش و دوزخ فرا خوانند اما این گروه را در روز قیامت یار و مددکاری نخواهد بود. ای مردم! خدا و پیامبرش از این کسان، متنفر و بیزارند.

ای مردم! اینان و پیروان و یارانشان، جملگی، در پستترین دوزخ گرفتار خواهند شد، و چه بد جایگاهی است دوزخ، برای این گروه که به تکبر گراییده‌اند. هشدار باشید که اینان همان «یاران صحیفه» اند (اما هر یک از شما باید که در نامه اعمال خود بنگرد گر چه مردم جر تنی چند، نامه عمل خود را از یاد برده‌اند). ای مردم! من این ولایت را به عنوان امامت و ارث تا روز قیامت، در ذریه و نسل خود قرار دادم و با این کار وظیفهای را که به آن مأمور بودم، به پایان بردم تا بر هر حاضر و غایب و بر هر کس که شاید در این انجمن بوده و یا در این اجتماع حضور نداشته است و حتی بر آنان که هنوز از مادر متولد نشده‌اند، حجت تمام باشد. باید که ماجرای امروز را حاضران به غائبان گزارش کنند و پدران به فرزندان تا واپسین روز خبر دهند. گر چه مدتی نخواهد گذشت که (عدهای) این امر را با غصب و ستم، از آن خود قرار خواهند داد و خدا آن غاصبان را لعنت کند و از رحمت خود، دور و مهجورشان سازد و در چنین حال، سزاوار این عذاب گردند که فرمود:

«سَنَفِرُ لَكُمْ أَيْهَا الثَّقَلَانِ يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شَوْاظٌ مِّن نَّارٍ وَ نُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ.»

ای مردم! خداوند شما را به حال خود رها نخواهد کرد تا آنکه پاک و پلید از یکدیگر ممتاز گردند و خدا شما را بر اسرار پنهان، آگاهی نداده و نخواهد داد.

ای مردم! سرزمینی نیست مگر آنکه خداوند، مردم آن را در اثر تکذیب حق، هلاک کرده و چنانکه خود به این معنی اشاره فرموده است:

«وَ كَذَلِكَ نُهْلِكُ الْفُرَى وَ هِيَ ظَالِمَى»

و این علی(علیه السلام) امام و پیشوای شما و ولی و صاحب اختیار شماست. که خداوند، در مورد او تهدیدها و وعده‌ها کرده و خدا وعده‌های خود را انجام خواهد داد.

ای مردم! پیش از شما، اکثر مردم نخستین به گمراهی رفتند و خداوند ایشان را هلاک نمود و هم اوست هلاک کننده گروه‌هایی که از این پس می‌آیند، همچنانکه فرمود: «أَلَمْ نُهْلِكِ الْأُولِينَ، ثُمَّ نَتَّبِعُهُمُ الْآخِرِينَ، كَذَلِكَ نَفْعَلُ

بِالْمُجْرِمِينَ، وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ».

ای مردم! خداوند، مرا به پاره‌های از امور امر کرده و از پاره‌های دیگر نهی فرموده است و من نیز علی(علیه السلام) را به آن امور، امر و نهی کرده‌ام؛ پس در حقیقت، او اوامر و نواهی حق را از پروردگار خود اخذ نموده است؛ پس باید که گوش به فرمان او کنید تا از سلامت برخوردار گردید و دستورش را به اجرا گذارید تا به راه هدایت رفته باشید و از آنچه نهی میکند حذر کنید تا به رشد و کمال رسید و خویشتن را بدان گونه که خواست اوست، باز سازید و مبادا که راه‌های دیگر شما را از پیمودن راه و رویه او باز دارد.

ای مردم! صراط مستقیم خداوند منم و شما به رعایت آن مأمور شده‌اید و پس از من، علی(علیه السلام) و سپس فرزندانم که از صلب اویند امامان و پیشوایان شمایند که خلق را به راه راست هدایت میکنند و پیوسته روی به سوی حق دارند. (پس از آن سوره حمد را تا پایان تلاوت کرد و به ادامه سخن پرداخت):
ای مردم! این سوره (حمد) در شأن من و علی(علیه السلام) و فرزندانم فرود آمد و شامل ایشان میگردد همچنین مخصوص آنهاست، ایشان، اولیای خدایند که نه خوفی در دل دارند و نه اندوهی آزارشان دهد، بدانید که حزب الله پیروز است و در برابر، دشمنان علی، گروهی اهل شقاق و نفاق و کینه ورزانی متجاوز و برادران اهریمنند که به منظور فریب و نیرنگ، سخنان بی مغز و آمیخته به رنگ و ریا با یکدیگر نجوا میکنند.
معرفی دوستان و دشمنان ای مردم! دوستداران علی(علیه السلام) و فرزندانم، مردمی اهل ایمانند که خداوند در کتاب خود از آنان بدینگونه یاد کرده است:

«لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ...» (سوره مجادله، آیه 22) دوستداران علی و فرزندانم کسانی هستند که نوشته شده در دل‌هایشان ایمان، و مدد نموده خداوند ایشان را بوسیله فرشته‌های از سوی خودش و او وارد فرماید ایشان را در باغهاییکه جاریست از زیر آنها نهرهایی برای همیشه در آنجا میمانند. خداوند از ایشان راضی و ایشان از خداوند خوشنودند.

ایشان حزب خدا و آگاه باشید که حزب خدا رستگارانند!

خداوند عزوجل در توصیف ایشان چنین فرموده است:

«الَّذِينَ آمَنُوا وَ لَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَ هُمْ مُهْتَدُونَ».

و نیز میفرماید: «اینان در امن و امان، به بهشت داخل شوند و فرشتگان با فروتنی، سلامشان دهند و گویند: پاک و پاکیزه‌اید شما؛ پس جاودانه در بهشت ساکن شوید».

آگاه باشید دوستان ایشان کسانی هستند که خداوند در توصیفشان در جای دیگر فرماید:

«ایشان، در امن و سلامت و بی حساب به بهشت وارد میشوند».

(و در مورد دشمنان ایشان فرموده است):

«آگاه باشید دشمنان آنها کسانی هستند که به دوزخ در میافتند و غریو جهنم را که میجوشد و میخروشد و

صدایی که از سوخت و سوز آن بر میخیزد، میشوند».

و نیز در قرآن آمده:

«كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّي لَعْنَتْ أُخْتَهَا».

همچنین درباره دشمنان آنها فرموده است:

«كُلَّمَا أَلْقَى فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَ قُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ»

آگاه باشید که دوستداران علی(علیه السلام) و فرزنداناش به غیب ایمان دارند و از پروردگار خود در خشیت و هراسند. این گروه را اجر و پاداشی عظیم خواهد بود.

ای مردم! میان دوزخ و بهشت، تفاوتی بزرگ است.

دشمن ما همان است که خداوند او را مذمت و لعنت فرموده و دوستدار ما مورد مدح و ستایش و محبت پروردگار است.

ای مردم! من، منذر و ترسانندهام و علی هادی و رهنماست.

ای مردم! من، پیامبرم و علی، وصی من است.

معرفی حضرت مهدی (عج) آگاه باشید البته! آخرین امام زمان قائم ((مهدی)) است.

آگاه باشید او یاری کننده دین خداست. آگاه باشید او انتقام گیرنده از ستمکاران است. آگاه باشید او گشاینده دژهای استوار و ویرانگر قلعههای مستحکم است. آگاه باشید او نابود کننده طوایف مشرک است. آگاه باشید او منتقم خونهای ناحق ریخته اولیاء خداست. آگاه باشید او حامی دین خداست. آگاه باشید او جرعه نوش دریای ژرف حقایق و معانی است. آگاه باشید او معرف هر صاحب فضیلتی است به برترینش و هر نادان بی فضیلتی است به نادانیاش. آگاه باشید او برگزیده خدا و منتخب پروردگار عالم است.

آگاه باشید او وارث همه دانشها و محیط به همه علوم است. آگاه باشید او خبر دهنده شئون خداوند و مراتب ایمان است. آگاه باشید او رشید و رهسپار صراط مستقیم و استوار است. آگاه باشید او آن کسی است که امور خلاق به او واگذار شده است. آگاه باشید او آن کسی است که گذشتگان به ظهور وی بشارت دادهاند. آگاه باشید او حجت پایدار خداوند است که حجت دیگری بعد از او نیست؛ زیرا حقی نیست، که با او نباشد و نوری نیست که همراه او نباشد. آگاه باشید اوست آنکه کسی بر او پیروز نمیشود و کسی را در برابر او نصرت نتوان کرد. آگاه باشید که او ولی خداست در گستره زمین و فرمانروای حق است در میان خلائق و امین خداست در پیدا و پنهان.

طرح مسئله بیعت ای مردم! آنچه لازم بود به شما فهماندم و برایتان توضیح دادم و این علی(علیه السلام) است که پس از من، تعلیم و تفهیم شما را به عهده خواهد گرفت. آگاه باشید از شما میخواهم که پس از پایان خطابه (به نشان قبول و تمکین) نخست با من و سپس با علی(علیه السلام)، دست بیعت دهید و میثاق خود را استوار کنید.

بدانید که من به خداوند تعهد سپردهام و علی(علیه السلام) در برابر من تعهد و بیعت نموده است و من، اکنون، از سوی حق تعالی از شما میخواهم که با علی(علیه السلام) بیعت کنید و بدانید که هر کس بیعت خود را بشکند، به زیان خویش اقدام کرده است:

«فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ».

حج ای مردم! حج و صفا و مروه از شعائر الهی است

«فَمَنْ حَجَّ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا»

ای مردم! حج خانه خدا کنید که هیچ خاندانی نیست که به آن خانه وارد شود مگر آنکه بی نیاز گردد و هیچ خانوادهای از این خانه، رخ نتابیده، مگر آنکه به فقر و تهیدستی گرفتار آمده است. ای مردم! مؤمنی نیست که در آن موقف کریم بایستد مگر آنکه خداوند از معاصی گذشته او چشم پوشی میکند. پس آنگاه که حجش تمام شد زندگی و اعمال را از نو آغاز میکند.

ای مردم! زائران خانه خدا از سوی حق تعالی، مدد و نصرت میشوند و هزینه سفرشان در دنیا جبران و نیز اندوخته روز واپسین ایشان خواهد شد که خداوند، پاداش نیکوکاران را تباه نخواهد فرمود.

ای مردم! خانه خدا را با اعتقاد کامل و با دقت و فهم درست زیارت کنید و مباد که بدون توبه و ترک گناهان گذشته خود، از آن مواقف شریف باز گردید.

ای مردم! اقامه نماز و پرداخت زکات، باید بر طبق دستور پروردگار و به همان روش که او فرمان داده است، به عمل آید و چنانچه با گذشت زمان، کوتاهی کنید یا مسائل و معارف دین را فراموش نمائید، این علی(علیه السلام) ولی و سرپرست شما، مبین آن معارف و احکام برای شماست. همان که خداوند عزوجل، او را پس از من برای شما منصوب کرده و هم امامانی که به جانشینی من و او از سوی حق تعالی تعیین گردیده‌اند، پاسخگوی مسایل و مشکلات شما خواهند بود و بر آنچه نمیدانید آگاهتان خواهد کرد.

احکام الهی آگاه باشید! حلال و حرام خدا، بیش از آن است که بتوانم یک به یک بر شمارم و معرفی نمایم؛ چون چنین است، در یک کلام میگویم که به حلالها امر میکنم و از حرامها نهی مینمایم و به منظور توضیح و تبیین آنها، مأمور شده‌ام که از شما بیعت گیرم و دست تعهد و پیمان بفشارم که آنچه از سوی حق تعالی درباره امیرالمؤمنین، علی(علیه السلام) و امامانی که از نسل من و علی(علیه السلام) به جهان خواهند آمد، پذیرفته باشید.

و مهدی(عج)، قائم امامان و قاضی به حق تا روز واپسین خواهد بود.

ای مردم! هر عمل حلالی که به شما معرفی کردم و هر کار حرامی که از آن نهی نمودم، از گفته خود باز نمیگردم و آن را تغییر نخواهم داد. این امر را به خاطر بسپارید و هرگز فراموش نکنید و به دیگران نیز سفارش کنید، مباد احکام مرا دیگرگون سازید.

آگاه باشید من سخن خود را مجدداً تأکید میکنم که: نماز را به پای دارید و زکات بدهید، امر به معروف و نهی از منکر کنید اما بدانید که سر آغاز هر امر به معروف و نهی از منکر این است که فرامین مرا بپذیرید و حاضران، آن را به غائبان، اطلاع دهید و به اطاعت از اوامر من وادارشان کنید. و از مخالفت با آنها بر حذرشان سازید؛ زیرا که اینها دستور خداوند عزوجل و فرمان من است، و بدانید که بدون امام معصوم (و بی معرفت او) امر به معروف و نهی از منکر امکان پذیر نیست.

تنها راه هدایت ای مردم! این قرآن است که امامان پس از علی(علیه السلام) را از فرزندان و از نسل او معرفی کرده و من نیز به شما توضیح دادم که علی از من و من از اویم. خداوند در کتاب خود فرموده است:

«وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ».

و من نیز گفتم: «تا آن زمان که دست تمسک به دامن این دو امر گرانسنگ (یعنی کتاب خدا و عترت و خاندان من) زده‌اید، هرگز به گمراهی و ضلالت دچار نخواهید شد».

ای مردم! تقوی را پیشه خود کنید و از قیامت بیندیشید که خداوند متعال فرمود:

«إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ».

ای مردم! به مرگ بیندیشید و از حساب و میزان و محاکمه در پیشگاه پروردگار جهانیان غافل مباشید و ثواب و عقاب و پاداش و کیفر رستاخیز را از خاطر مبرید، که هر کس نیکی کند، پاداش یابد و هر کس دامن به بدی آلوده سازد، بهره‌ای از بهشت نخواهد داشت.

بیعت گرفتن ای مردم! شما را از آن حد فزونتر است که بتوانید یک یک، با من دست بیعت دهید در حالی که به

فرمان خدا، مأمورم که از زبان هر یک از شما اعتراف گیرم که منصب فرمانروایی و امارت بر مؤمنان را که برای علی(علیه السلام) قرار داده‌ام پذیرفته‌اید و نیز (مأمورم که) در مورد قبول امامت و ولایت امامانی که از نسل من و صلب علی(علیه السلام) میباشند، اقرار و بیعت گیرم.

حال که چنین است، همگان یک صدا و به زبان، بگویید: (ای رسول خدا!) آنچه که در ولایت و رهبری مطلق علی(علیه السلام) و امامان پس از وی که از صلب اویند از جانب حق تعالی به ما ابلاغ کردی، شنیدیم و در برابر آن مطیع و تسلیمیم و به آن امر راضی و خوشنودیم! اینک ما به دل و جان و به زبان و دستان، نسبت به قبول ولایت با تو بیعت میکنیم و پیمان میندیم که با این اعتقاد، زندگی کنیم و با آن بمیریم و تا آن زمان که سر از خاک برداریم، به آن پایبند بوده و هرگز در آن تغییر و تبدیلی ندهیم و شک و تردیدی ننماییم و از سر پیمان خود بر نخیزیم و از خدا و پیامبرش و امیرالمؤمنین، علی(علیه السلام) و فرزندانش حسن و حسین و امامان دیگر که از صلب علی(علیه السلام) به جهان آیند، فرمان بریم.

ای مردم! مقام و منزلتی که حسن و حسین نزد خدا و رسول او دارند، گوشزدتان کرده و ابلاغ نموده و متوجهتان ساختم که این دو تن سرور جوانان اهل بهشتند و پی از من که جدّ ایشانم و بعد از علی(علیه السلام)، منصب امامت خواهند داشت.

و (ای مردم!) بگویید: «در این امر، مطیع خدا و پیامبرش و علی(علیه السلام)، و حسنین و امامان پس از ایشانیم. تو (ای پیامبر) در مورد ولایت امیرالمؤمنین از دل و جان با ما عهد و میثاق بستی؛ از کسانی که توفیق مصافحه یافتند به دست، و از آنها که توفیق این کار نیافتند، از زبانشان بیعت گرفتی. پیمان نمودیم که دیگری را به جای این امر نگیریم و دل و جانمان به جانب دیگر روی ننماید. خدا را در این کار شاهد گرفتیم او به شهادت، کافی است و تو نیز (پیامبر) و همچنین همه مطیعان فرمان حق از حاضر و غائب و فرشتگان و جنود خدا و همه بندگان او را همگی را گواه و شاهد این امر کردیم و خدا از هر شاهدهی بزرگتر است.»

ای مردم! چه میگویید؟ خداوند، هر آوازی را میشنود و از سرّ و پنهان همه آگاه است. (بدانید) آن کس که به راه هدایت رود، به سود خود رفته و آن کس که به گمراهی گراید، تنها به زیان خویش اقدام کرده است. چرا که دست خدا فوق هر دستی و قدرتش برتر از هر قدرتی است.

ای مردم! از خدا بترسید و پرهیزگاری پیشه کنید و پیمان خود را با علی(علیه السلام) امیرالمؤمنین و با حسنین و امامان دیگر که کلمه طیبیه باقیهاند، استوار نمایید. هر که درین امر، مکر پردازد خدایش به هلاکت در افکند و

آنکس که بر عهد خود پای فشرده خدایش رحمت کند «فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ..»

ای مردم! آنچه به شما گفتم، باز گوئید و بر علی(علیه السلام)، با عنوان رسمی امیرالمؤمنین سلام دهید. بگویید: «پروردگارا دستورت را شنیدیم و اطاعت کردیم تا از مرحمت و مغفرت تو بهره‌مند شویم که بازگشت همه به توست» و بگویید:

«سپاس خدای را که به این امر ما را هدایت و دلالت فرموده و اگر راهنمائیمان نمیکرد، ما، خود، به راه هدایت دست نمیافزیدیم»

ای مردم! فضایل و امتیازات علی بن ابیطالب و قدر و منزلتش نزد خداوند، که در کتاب خدا نازل شده، بیشتر از آن است که بتوانم در یک جلسه برایتان بر شمرم؛ پس هر کس که از مناقب و فضایل او نزد شما مطلبی گوید، از او بپذیرید.

ای مردم! هر کس از خدا و پیامبر او و از علی(علیه السلام) و امامان و پیشوایانی که معرفی کردم، فرمان بَرَد، به

رستگاری بزرگی نایل آمده است.

ای مردم! رستگاران، کسانی هستند که در بیعت با علی(علیه السلام) و پذیرش ولایت او و در ادای سلام بر وی به عنوان امیرالمؤمنین، مبادرت و سبقت جویند، اینان در بهشتِ نعمتها منتعم خواهند بود.

ای مردم! سخنی گویند که موجب رضای خدا باشد:

«فَإِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَلَنْ يُضِرَّ اللَّهُ شَيْئًا»

خداوندا! مردان و زنان با ایمان را پیامبر و کافران را به غضب خود گرفتار ساز و ستایش، خدای راست که پروردگار جهانیان است.

(در این هنگام مردم، فریاد بر آوردند:)

فرمان خدا و پیامبر خدا را شنیدیم و با دل و زبان و دست مطیع و فرمانبرداریم. چون سخنان پیامبر، تمام شد، مردم بر گرد آن حضرت و امیرالمؤمنین(علیه السلام) سخت ازدحام کردند و هرکس میخواست با ایشان، مصافحه و بیعت کند.

گویند نخستین کسی که موفق به مصافحه و بیعت شد، ابوبکر بود و پس از وی عمر و سپس عثمان بیعت کردند و به دنبال ایشان باقی مهاجران و انصار و دیگر مردمان، اقدام به بیعت کردند تا آنگاه که وقت نماز مغرب رسید. پیامبر در آن شب، نماز مغرب و عشا را پیوسته و در یک زمان به جای آورد.

در روایت است که پیامبر (صلی الله علیه وآله) با هر گروه که به عنوان بیعت، مصافحه میکرد، میگفت:

«أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى جَمِيعِ الْعَالَمِينَ».

یعنی: «ستایش خدای را که ما را بر همه جهانیان امتیاز مرحمت فرمود».